

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de çocukların beslenme hakkının ve eğitim hakkının Anayasa, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı çerçevesinde güvence altına alınması; okul yemeği programlarının kamu politikası olarak hayata geçirilmesi; okul ortamlarında gıda güvenliği standartlarının uygulanması; gıda enflasyonu ve yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırılması ve çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

Sümeyye BOZ

Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de çocuk yoksulluğu ve beslenme hakkı, derinleşen ekonomik krizle birlikte en yakıcı toplumsal sorunlardan biri hâline gelmiştir. TÜİK’in 2024 verilerine göre 0-17 yaş grubundaki çocukların yüzde 38,9’u yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında yaşamaktadır. 2025 yılının ilk yarısında açıklanan raporlar, yaklaşık 172 bin çocuğun yatağa aç girdiğini, her dört çocuktan birinin ise okula aç gitmek zorunda kaldığını ortaya koymaktadır. Bu tablo, yalnızca sosyal devlet iddiasıyla bağdaşmamakta; aynı zamanda Anayasa’nın 41’inci ve 42’nci maddelerinde güvence altına alınan aile, çocukların korunması ve eğitim hakkı ile doğrudan çelişmektedir.

Çocukların yeterli ve dengeli beslenmeye erişememesi yalnızca fiziksel gelişimlerini değil, zihinsel ve duygusal gelişimlerini, akademik başarılarını ve okulla kurdukları bağı da doğrudan zedelemektedir. Oysa Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 24’üncü maddesi ile çocuğun yeterli beslenme hakkını güvence altına almayı taahhüt etmiş; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi’nin 11’inci maddesi ile herkesin yeterli

gıdaya ulaşma hakkını kabul etmiştir. Ayrıca Avrupa Sosyal Şartı da çocukların sosyal koruma ve sağlık hakkına erişimini üye devletler açısından bağlayıcı bir yükümlülük olarak tanımlamaktadır. Bu uluslararası taahhütler, devletin çocukların beslenme hakkını güvence altına almak için etkin, kapsamlı ve kalıcı politikalar geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Buna karşın, okul çağındaki milyonlarca çocuk kahvaltı yapmadan derse girmekte, öğün atlamakta, konsantrasyon sorunu yaşamakta ve başarısızlıkla etiketlenmektedir. Yoksulluk ve beslenme yetersizliği eğitim hakkını fiilen ortadan kaldırırken, okul terkini ve çocuk işçiliğini tetiklemekte, çocukları sokak risklerine ve istismara açık hâle getirmektedir. Okul ortamında sağlıklı gıdaya erişimi düzenleyen “Okul Gıdası Tebliği” ise defalarca ertelenmiş, 2026’ya ötelenmiştir. Altı yıl boyunca çocuklar düşük besin değerli ve sağlıksız gıdaları tüketmek zorunda bırakılmış, üretici talepleri kamu yararının önüne geçirilmiştir.

Türkiye’de kırmızı et ve süt ürünlerinin üretiminde yaşanan daralma, çocukların protein kaynaklarına erişimini imkânsız hâle getirmiştir. OECD ülkelerinde yıllık ortalama kırmızı et tüketimi 34 kilogram iken Türkiye’de bu oran 16 kilografa gerilemiştir. 2024 ve 2025 verileri, çocukların günlük taze sebze-meyveye ulaşamama oranının yüzde 10’lara vardığını, maddi yetersizlik nedeniyle kıyafet alamayan çocuk oranının yüzde 9’u aştığını göstermektedir. Bu durum yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda sosyal dışlanma ve ruhsal travma boyutlarıyla da çocukların yaşamını etkilemektedir.

Altyapı koşullarındaki yetersizlikler sorunu daha da büyötmektedir. Birçok okulda yemekhane yok, içilebilir suya erişim sınırlıdır, kantinler ise paketli ürünlerle doludur. Mevcut beslenme destekleri geçici ve sınırlı olup, kapsayıcı bir kamu politikasına dönüşmemiştir. Oysa uluslararası raporlar, okul yemeği programlarının çocukların akademik başarısını yükselttiğini, okulla bağııı güçlendirdiğini, damgalanmayı azalttığını ve aile bütçelerini rahatlattığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu tablo, sosyal devletin temel görevlerinden biri olan çocukların yaşam hakkı ve eğitim hakkını tehdit etmektedir. Çocukların yeterli beslenmeye erişimi bir yardım değil, Anayasa ve tarafı olunan uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış devredilemez bir haktır. Bu hakkı güvence altına almak için, ücretsiz okul yemeğinin evrensel bir kamu politikası hâline getirilmesi, okul gıdası uygulamasının gecikmeksizin yürürlüğe sokulması, denetim ve şeffaflığın artırılması, her okulda yemekhane ve temiz su altyapısının sağlanması, bütçe kaynaklarının bu yönde yeniden düzenlenmesi amacıyla meclis araştırması zorunludur.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	Batın
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	Sarıhan Oluç
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	halide
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	Özgül
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	Ayşegül
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	Mehmet Rüştü
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	Zülküf
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	Kamuran
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	Hüseyin
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	Sevilay
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	Yılmaz
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	Öznur
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ömer
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	Nejla
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	Ferit
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	Ceylan
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	İbrahim
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	Kezban
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	Mahmut